

HET "KONINKLIJK ATHENEUM VOSKENS LAAN" TE GENT

De voorgeschiedenis

Sedert 1259 bezat de Cisterciënzerabdij van Baudelo een toevluchtsoord (een huis met een erve) aan de Ottogracht te Gent. Ten gevolge van de verwoesting van de Baudeloabdij te Sinaai, in het Land van Waas, werd vanaf 1602 een nieuwe volwaardige abdij opgericht tussen de Ottogracht en de Leie te Gent. In 1796 werden de kloosterlingen uit deze abdij verdreven. Bij beslissing van 1797 werd een deel van de gebouwen tot "Centrale School" bestemd. Deze gemeentelijke inrichting opende haar deuren op 19.7.1797. Een Lyceum verving vanaf 1804 de Centrale School. Het werd op zijn beurt door een College (Koninklijk College tijdens de Hollandse tijd en daarna Municipaal College) met internen, semi-internen en externen, vervangen bij besluit van de municipale Raad der stad Gent van 9.9.1814. Bij besluit van de Gentse Gemeenteraad van 18.8.1832 werden het Municipaal College en het daar aangehechte pensionaat opgedoekt en vervangen door een Stadsatheneum met kostschool. Deze kostschool stond onder de leiding en het beheer van de Directeur en werd slechts in 1896 afgeschaft. Het onderwijshervormingsplan voor het Atheneum, uitgewerkt door de heer Warnkoenig, Hoogleraar in de Rechten aan de Gentse Universiteit, in samenwerking met leraars van het College, was door de Gentse Gemeenteraad in zijn zitting van 8.9.1832 aangenomen. Bij besluit van 13.7.1850 van voornoemde Raad werd het Gentse Atheneum onder de wet van 1.6.1850 geplaatst als Rijksmiddelbare Onderwijsinstelling en heette voortaan "Koninklijk Atheneum te Gent". Op 12.7.1920 had de onthulling plaats van het prachtige "Pro Patria" gedenkteken in het hoektuintje van het Atheneum aan de Ottogracht, werk van beeldhouwer Charles De Cock en opgericht ter ere van de gesneuvelden uit de eerste wereldoorlog. Een marmeren gedenkplaat, aangebracht in de inkomhal, vermeldt de 58 namen. Op zaterdag, 29.5.1948, in de voormiddag, grepen de plechtige, ontroerende heldenhulde en de onthulling plaats van de gedenkplaat, met namen van de 48: leraars, leerlingen en oud-leerlingen van de instelling, gestorven voor het vaderland tijdens de tweede wereldoorlog. Nog vóór de inhuldiging van het gebouw aan de Voskenslaan, werd deze stenen gedenkplaat overgebracht naar de inkomhal van dit nieuwe gebouw. Volgens sommigen is men genoodzaakt geweest aldaar een nieuwe gedenkplaat te maken.

De Voskenslaan

Deze omgeving, toen "villa Hatingem" genoemd, werd door koning Dagobert (622-639) aan de heilige Amandus geschonken. Deze schonk ze op zijn beurt aan de door hem gestichte Sint-Pietersabdij. Tot 1789 behoorde deze heerlijkheid aan de abt van de Sint-Pietersabdij en werd Sint-Pieters-Aaigem genoemd. In 1791 was Sint-Pieters-Aaigem als volgt begrensd: ten noordwesten door de "Riviere de Leye" (de Leie, nog met verschillende bochten); ten noordoosten door de stadsversterkingen, van aan de "Riviere de Leye" tot de "Cortrycksche Poorte" (Einde Were, Antonius Triestlaan, Martelaarslaan, Godshuizenlaan, IJzerlaan); ten zuidoosten door "den herwich van Ghendt naer Cortryck en Audenaerde" (Kortrijksesteenweg en "den Cortryckschen herwich" tot "Maelte Brugghe" (Maaltebruggestraat); ten zuidwesten door "den Bevreyt Gracht" van "Maelte Brugghe" tot de "Riviere de Leye" (vroegere grens tussen Gent en Sint-Denijs-Westrem).

Volgens Ria Jansen-Sieben, in: "Lepra in de Nederlanden", zou men vroeger een bepaalde soort lepra "alopicia" genoemd hebben, afgeleid van het Griekse woord alopes of vos, het dier, dat jaarlijks zijn haar verliest. "De vos verliest zijn haar, maar niet zijn streken!...". Een straat niet ver verwijderd van de Voskenslaan heeft men "Zieklien" genoemd, om ons er aan te herinneren, dat er in de middeleeuwen in die omgeving melaatsen zouden gewoond hebben. Reeds op de plannen van de "Nieuwen omlooper van Sint-Pieters Ayghem" van 1691, door Jan van Bochaute en Maximiliaan Reyaex, vinden wij "de voskens Straete" als een weg, gaande van ongeveer de huidige hoek Koningin Fabiolalaan/Maria Hendrikaplein tot het "Schoon mersch Straettien" (Schoonmeersstraat). In deze "voskens Straete" herken ik aldus een deel van "'t Zyckelien straetkin", waarvan sprake is in de afpaling van de heerlijkheid van Overmeersch van 1550. Overmeersch was sinds 1413 een gebied, dat zich uitstreckte over: Afsnee, Sint-Denijs-Westrem, een deel van Sint-Martens-Latem, Nazareth en enige meersen te Drongen. De middeleeuwse schrijver, van het verhaal "Van den vos Reynaerde", die zeker en vast de ziekte moet gekend hebben, heeft ons waarschijnlijk van af het begin willen waarschuwen dat zijn verhaal in geen geval iets met "alopicia" te maken heeft, docht over een gezond individu handelt. Reyn-aerde = rein of zuiver van aard of van lijf = een vos in volle gezondheid. Het ziet er eerder naar uit als een aanklacht van de wereld van de melaatsen, die in strenge afzondering moesten leven, naar de maatschappij toe.

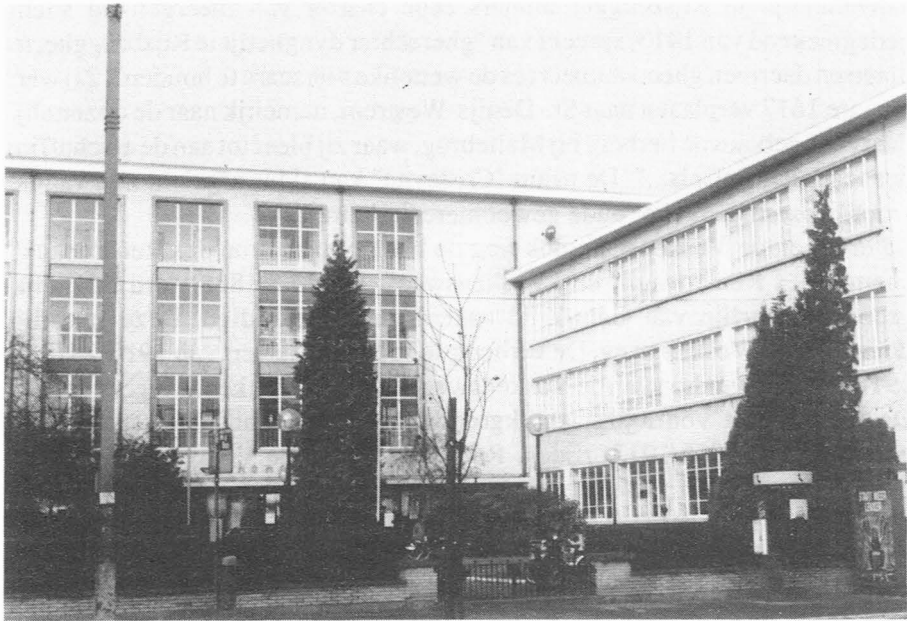
Op het hoger genoemde plan van 1691 vinden wij op het deel, van de huidige Voskenslaan vanaf de Schoonmeersstraat tot de Maaltebruggestraat "het Costeyne Straetjen". Tussen "het Costeyne Straetjen" en "den Bevreyt Gracht" lag "de Costeyne", met niet ver van "Maelte Brugghe" een "huis van plaisance" (op de plaats van de huidige Kliniek Maria Middelaers). Frans de Potter en Jan Broeckaert schrijven het volgende: "... De vierschaar van Overmeersch stond

aanvankelijk te Rijsbrugge; immers eene charter van meergemeld sticht, gedagteekend van 1413, spreekt van "gherechter dynghetijt te Rijsbrugghe, ter plaatsen daermen ghecostumeert es de wettelike vierscare te houden". Zij werd ten jare 1617 verplaatst naar St.-Denijs-Westrem, namelijk naar de opzettelijk daarvoor gebouwde herberg bij Maltebrug, waar zij bleef tot aan de afschaffing des feodalen stelsels...". De naam "Costeyne" kan aldus afgeleid zijn van het woord costume, dat het oude gewoonterecht betreft.

Later kreeg de Voskenslaan ook nog de benamingen "rue des Renardeaux", chemin des Renardeaux" en "Voskensweg". Op 12.8.1838 werd de gelijkgrondse spoorlijn van Gent-Zuid naar Aalter ingehuldigd. Deze spoorlijn doorsneed de Voskensweg. De verhoogde spoorlijn dateert van 1910-1911. In 1918 werd het viadukt van de Voskensweg door het aftrekkende leger vernield. De trein moest voorlopig, gelijkgronds, vóór het Sint-Pietersstation (dat gebouwd was 1908/1913) rijden. Rond 1925 werd de Voskenslaan doorgetrokken tot de Kortrijksesteenweg en afgelijnd tot het huidig tracé. Op het terrein van het moderne P.M.S.G.O.-gebouw, stond tot na de tweede wereldoorlog een gebouw, ten dienste van het personeel en de reizigers van de stoomtram "Gent-Geraardsbergen".

Het gebouw aan de Voskenslaan

Vanaf 1936 was er reeds met klem bij het Ministerie aangedrongen, opdat een nieuw gebouw zou worden opgericht in vervanging van het oude aan de Ottogracht. Op 31.12.1947 was een braakliggend terrein met 45 m gevelbreedte aan de Voskenslaan, aangekocht tot bouwplaats voor het Belgisch Textielinstituut, voor het bedrag van 2.800.000 fr. Men veranderde van gedachte en einde 1949 werd dit terrein, dank zij minister Harmel, ter beschikking gesteld voor de bouw van het nieuwe Atheneum. Op 9.8.1950 werd aangevangen met het onderzoek van de ondergrond van het terrein. Tekeningen, menigvuldige plannen en een maquette, voor de bouw in drie schijven, werden uitgewerkt onder leiding van de heer P. Zerck, toen Hoofdingenieur-Directeur van de Gebouwendienst Oost-Vlaanderen van het Ministerie van Openbare Werken. De werken zelf werden uitgesteld, doordat deze bouw gekoppeld werd aan de bouw van eveneens een nieuw Atheneum te Luik, hetgeen niet al te dringend scheen te zijn. De aanbesteding van de ruwbouw, van het eerste deel van het gebouw aan de Voskenslaan, had eindelijk plaats op 19.2. 1954 en de werken werden aangevangen op 24.5.1954 door de P.V.B.A. De Bruyne uit Wachtebeke. De centrale verwarming werd aanbesteed op 11.5.1956 en voltooid door de firma Messens uit Oostende op 13.2.1957. De elektriciteitswerken werden aanbesteed op 25.5.1956 en voleindigd op 1.10.1956 door Isherwood uit Antwerpen. De hoogspanningscabine werd aanbesteed op 25.5.1956 en de arbeid werd aangevangen door

Atheneum Voskenslaan.

O.C.A. uit Menen op 9.7. 1956. De voltooiingswerken werden op 13.7.1956 aanbesteed en door de N.V. Lannoo uit Marke begonnen op 27.8.1956. De totale kostprijs van dit eerste deel van het gebouw bedroeg 28.600.177 fr. Benevens 33 leslokalen omvatte de afgewerkte eerste schijf nog volgende lokalen: een cabinet voor de studiefprefect, een cabinet voor de provisor, een wachtkamer, een kantoor secretariaat, een leraarskamer, een werkkamer en bibliotheek voor de leraars, een studiezaal met bijhorende kleedkamer voor 250 studenten, een fietsenbergplaats voor 300 fietsen (die men echter voorlopig als gymnastieklokaal moest gebruiken), een eetzaal met keuken en dienstlokaal, in de kelders: een bomvrije ruimte voor 350 personen, een stookkelder, een kolenbergplaats met een mechanische automatische vulling van de ketels.

Prosper Pieter Zerck werd te Aalst geboren op 27.6.1909. Hij behaalde in 1930 het diploma van Ingenieur der Burgerlijke Genie aan de R.U.G. (Rijksuniversiteit Gent). Na zijn militaire dienst begon hij zijn loopbaan bij Openbare Werken in de Dienst van het stroomgebied der Schelde. Hij hernam de studies aan de R.U.G. en behaalde in 1938 het diploma van Burgerlijk Ingenieur-Architect. Hij werd bij de Dienst der administratieve hervorming bij het Kabinet van Eerste Minister Pierlot tewerkgesteld. Hij keerde terug naar Openbare Werken, Dienst van het stroomgebied der Schelde te Gent na 1940. Prof. Cloquet stelde hem in 1941 voor, dienst te nemen bij de Gebouwendienst Oost-Vlaanderen, om zich bezig te houden met de afwerking van de Gentse Universiteitsbibliotheek en de voorzetting van de werken van het Universitair

Zienhuis Gent. Hij werd bevorderd tot Hoofdingenieur-Directeur van de Gebouwendienst Oost-Vlaanderen in 1945. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1945 werd hij verkozen op de lijst van de Belgische Socialistische Partij en aangesteld als Gemeenteraadslid te Gent. Hij richtte tal van schoolgebouwen op, waaronder talrijke Rijksmiddelbare scholen en het Koninklijk Atheneum Voskenslaan te Gent. Rector Gillis vroeg hem in 1956 of hij in dienst wou treden van de R.U.G. Na lang onderhandelen bekwam hij van de Minister van Openbare Werken zijn overplaatsing naar de R.U.G. Hij werd aldaar bevorderd tot Inspecteur-Generaal in 1957. In dienst van de R.U.G. hield hij zich speciaal bezig met de afwerking van de drie gebouwen van het complex "De Sterre", het Universitair Ziekenhuis en de twee gebouwen "Hutsepot". In 1970 werd hij benoemd tot Directeur-Generaal Gebouwendienst en Onderhoudsdiensten van de R.U.G. In 1974 werd hij op rust gesteld. Met volgende eretekens was hij verermerkt: "Officier van de Leopold II orde", "Commandeur in de Leopold II Orde" en "Groot Officier in de Leopold II Orde".

Reeds op 17.9.1957 betrok het "Koninklijk Atheneum Gent" zijn nieuw gebouw aan de Voskenslaan. De lagere cyclus verbleef nog aan de Ottogracht, waar in 1958 een nieuwe school werd opgericht. Op zaterdag 12.10.1957 had de officiële inhuldiging plaats van het eerste deel van het nieuwe gebouw. Te 15u. werd aan de trap van het Stadhuis aan de Botermarkt een stoet gevormd door de leerlingen en het personeel van de athenea, lyceum en middelbare scholen; de leden van de schoolcomités, oud-leerlingenbond, ouderbonden, beschermcomités en alle vrienden van het officieel onderwijs uit Oost- en West-Vlaanderen. De ministers Collard, Van Audenhove, Anseele en Liebaert en de Gouverneur van Oost-Vlaanderen namen de stoet in ogenschouw vanaf het bordes van het Stadhuis. Deze stoet begaf zich via het centrum naar de Voskenslaan voor de inhuldiging van het nieuwe gebouw.

De tweede schijf van de bouw, eveneens volgens de plannen van de heer P. Zerck, werd in 1968 voltrokken onder leiding van de heer architect Robiette, die een wijziging aanbracht aan het uitzicht van de ramen en ze voorzag van dubbele beglazing. In deze vleugel is heden de Basisschool van het Gemeenschapsonderwijs ondergebracht. In 1969 begon men aan de derde schijf van de bouw. In plaats van de door de heer P. Zerck voorziene paviljoenen werd het een grote gymnastiekzaal/feestzaal, die in 1972 klaar kwam. Aansluitend op de eerste schijf van de eerste bouw werd in 1981 nog een gebouw gezet voor refter en aangevangen met de bouw van het M.S.G.O.-III (de Middenschool van het Gemeenschapsonderwijs). Een plaat in de inkomhal vermeldt het volgende: "OP 11 JUNI 1982 AANGEBRACHT DOOR DE MINISTER VAN ONDERWIJS DANIEL COENS".

Vanaf september 1957 was er een 5de en 6de leerjaar en een volledige humanioracyclus. In 1973 werd naast de Basisschool en het Atheneum een Middenschool opgericht. In 1985 werd de Basisschool volledig gerealiseerd.

Gedenkplaat ter herinnering aan de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog.

In 1988 werd een kleuterafdeling opgericht. In 1957 had de school 620 leerlingen. Op 15.1.1991 werden er 1.652 leerlingen geteld. Oorspronkelijk ontstaan als "Atheneum voor jongens", herbergen de gebouwen heden een gehele cyclus van scholen, toegankelijk voor jongens en meisjes! Zij behoren allen tot het Gemeenschapsonderwijs.

Zoals hoger gezegd, werd de gedenkplaat ter herinnering aan de slachtoffers van de tweede wereldoorlog, die plechtig onthuld was op 29.5.1948 in de inkomhal aan de Ottogracht, in 1957 naar de inkomhal aan de Voskenslaan

overgebracht. Dit memoriaal was door Victor Stuyvaert gebeiteld in witte steen en stelt Minerva voor met de voet op het zwaard van het brute geweld en de handen beschermend uitgestrekt naar de volgende namen: Henri Bert, Roger Billiet, Valère Billiet, Paul Bouffier, Gérard Clary, Pierre De Bersaques, Léon De Breyer, Jan De Buck, Adriën De Groote, Jean Delbeque, Urbain De Mulder, Marcel De Mulder, Jean De Porre, Jacques De Taeye, Pierre Dossche, Wilfried Doussy, Joachim Esberg, Camille Feron, Willy Fougnyes, Salomon Frenkel, Guy Hauspye, Léon Kint, David Lustig, André Mandrycxs, René Marteau, Hendrik Minnaert, Robert Mussche, Albert Plas, Guy Praet, Gustave Pycke, Dirk Sevens, Fernand Spanoghe, Jozef Speeckaert, Henri Story, Gilbert Thomas, Frans Van Caeneghem, Robert Van Camp, Michel Van Cauwenberghe, Lucien Vanden Broucke, Roger Vandenbroucke, Adriën Van den Driessche, Norbert Van Gelderen, Joseph Vanhulle, Karel Van Meurs, Edmond Van Waes, Valentijn Vereecken, Léon Verspeelt en Carlos Vindvogel.

Victor Stuyvaert werd te Gent geboren op 5.11.1897. Na de moderne humaniora legde hij met succes het examen voor gezworen landmeter af. Hij volgde de lessen van J. Delvin, K. De Cock en G. Minne aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Gent en bewam een eerste prijs met de grootste onderscheiding voor de graveerkunst. Hij verwierf vervolgens het bekwaamheidsdiploma van tekenleraar in het middelbaar en normaalonderwijs. Vanaf 1939 was hij lid van de examencommissie voor het uitreiken van datzelfde diploma. Naast zijn leraarschap aan het Koninklijk Atheneum en aan de Koninklijke Academie te Gent was hij nog een buitengewoon productief kunstenaar. Hij graveerde meer dan 1.500 blokken, ontwierp ± 237 ex-libris, deed aan gelegenheidsgrafiek, illustreerde een zestigtal boeken en graveerde eveneens op koper en ivoor. Vele prijzen vielen hem te beurt. Hij stierf te Gent op 2.4.1974. In het Museum Arnold Vander Haeghen, in de Veldstraat te Gent, werd een "Kabinet Victor Stuyvaert" ingericht.

De papiersnijmachine, die eveneens de inkomhal versiert, is een geschenk uit begin 1991 van de familie van leraar Eric Vanden Mooter. Het is een industrieel archeologisch voorwerp van ± 72 jaar oud, dat dienst heeft gedaan in de drukkerij van de familie Vanden Mooter te Sint-Amands. De wandschilderij op de achtergrond werd vervaardigd door de leerlingen van het 6de jaar plastische opvoeding, onder leiding van leraar Filip Lietar, tijdens het schooljaar 1989-90. Het stelt de rand van de stad Gent voor, met de fabriekschoorstenen. Op de plaats waar nu de papiersnijmachine staat, stonden oorspronkelijk drie beelden, die "Toeristen te Gent" voorstelden. Deze beelden werden jammerlijk gebroken.

Nawoord

Het elan was gegeven. Een paar vrije terreinen aan de Voskenslaan en de vochtige achtergronden werden 2 m opgehoogd met grond afkomstig van het graven van de Ringvaart. Er werd achtereenvolgens aan de volgende gebouwen begonnen:

- 1958, 1962 - K.T.A.G.O. - ex B.T.I. (Koninklijk Technisch Atheneum van het Gemeenschapsonderwijs - ex Belgisch Textiel Instituut - in wezen de Textielschool) - Het gebouw geeft de indruk, op een voorgebouw te wachten!
- 1964 - M.P.I.G.O. (Medisch pedagogisch Instituut van het Gemeenschapsonderwijs met internaat) - S.S.B.O.G.O. (Secundaire School, Bijzonder Onderwijs van het Gemeenschapsonderwijs)
- 1966 - Internaat met refter
- 1970 - Zwembad
- 1971, 1972 - Internaten
- 1971, 1974, 1976 - I.H.G.O. - B.M.E. (Industriële Hogeschool van het Gemeenschapsonderwijs - Bouw-Mechanica-Elektriciteit) - Plechtig opengesteld op 25.3.1977 door de Minister van Nationale Opvoeding, Herman De Croo.
- 1974, 1975, 1981 - I.H.G.O. - C.T.L. (Industriële Hogeschool van het Gemeenschapsonderwijs - Chemie-Textiel-Landbouw)
- 1980 - P.M.S.G.O. (Psycho-médico sociaal Centrum van het Gemeenschapsonderwijs)
- 1981 - Het hoger genoemde M.S.G.O. - III
- 1982 - Practicum B.M.E. (Werkplaats-practicum van de I.H.G.O. - B.M.E.)
- 1984 - A.R.G.O. (Autonome Raad van het Gemeenschapsonderwijs - Administratie Buitendienst)
- 1986 - Een dubbele sportzaal.

Aldus is een complex van schoolgebouwen tot stand gekomen, enkel gescheiden door de Schoonmeersstraat, en dat men het "Gent Scholencampus" van het Gemeenschapsonderwijs noemt. Ik ben zo vrij hier de wens uit te drukken, dat men al de verloren hoekjes en kantjes van deze terreinen zou volplanten met bomen, teneinde alzo bij te dragen tot de zo nodige verbetering van het leefmilieu te Gent!

Behalve, dat men reeds hier en daar wat grond had weggenomen om het voor ophogingen te benutten, werd in 1959 officieel gestart met het graven van de Ringvaart ter verbetering van de binnenscheepvaart in het Gentse. Het Noordervak, vanaf het Zeekanaal naar Gent tot het Kanaal Gent-Oostende, met een lengte van 5.747 m, werd aanbesteed op 10.9.1959. De werken werden aangevat op 23.11.1959 en voltooid op 18.5.1965. Het Westervak, vanaf het Kanaal Gent-Oostende tot het sluisencomplex van Merelbeke, met een lengte van 11.941 m, werd aanbesteed op 6.12.1962. De werken werden aangevat op 2.5.1965 en voltooid op 19.10.1970. Het Zuidervak, vanaf het sluisencomplex

van Merelbeke tot de Zeeschelde te Melle, met een lengte van 3.947 m, werd aanbesteed op 28.11.1963. De werken werden aangevat op 7.4.1965 en voltooid op 29.10.1970.

BIBLIOGRAFIE

- "Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen - 4nc", Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Gent, 1982.
- "De Ringvaart rond Gent", Ministerie van Openbare Werken, Bruggen en Wegen, Dienst van het Stroomgebied der Schelde, 1ste Directie, Gent, januari 1970.
- "Flitsen uit de geschiedenis van het Koninklijk Atheneum voor jongens te Gent in het Raam van de Evolutie van het Rijksmiddelbaar Onderwijs in België", door Hubert Demoor, Gent, 1951.
- "Geschiedenis van de gemeenten der Provincie Oost-Vlaanderen", door Frans de Potter en Jan Broeckaert, Gent, 1864-1870.
- "In het openluchtmuseum te Gent, de Arteveldestad", door Suzanne Janssens, Gent, 1980.
- "Kabinet Victor Stuyvaert, Catalogus", Museum Arnold Vander Haeghen, Gent, 1977.
- "Lepra in de Nederlanden", Algemeen Rijksarchief, Brussel, 1989.
- "Over de stichting en de vroegste geschiedenis van de Sint-Pieters- en de Sint-Baafsabdijen te Gent", door A. Verhulst, in: "Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent", Gent, 1953.
- "Sint-Denijs-Westrem in beeld - deel 6 - Maaltebrugge", door Ewald Delbaere, 1983.
- "Verslag van de algemene vergadering van 15.2.1991, van de Koninklijke Vlaamse Ingenieursvereniging", Gent.
- "Vooruit", Gent, 30.5.1948; 27.9.1957; 12.10.1957; 15.10.1957.

Suzanne JANSSENS,
Gent, 15.6.1992
